

Comentariul operei Tache, lanke si Cadar de Ion Popa Victor - prima parte

Unul dintre cei mai mari animatori ai teatrului in perioada interbelica Victor Ion Popa (1895-1946) s-a afirmat, deopotriva ca actor, desenator, caricaturist, autor dramatic, povestitor, romancier, critic, regizor, arhitect, cercetator de arta director de teatru, profesor de regie, inspector de arta - un talent multiplu, asadar, poate inegal in realizarile lui, dar creator perseverent in toate formele diverse ale frumosului. Cronologic, bogata sa opera dramatica intruneste piesele: Raspantia cea mare, Ciuta, Acord familiar, Muscata din fereastră; Tache, lanke si Cadar; Valtoarea, Vinerea patimilor, Razbunarea sufleurului, Veverita, Shakespeare in infern, ca si multe piese pentru teatrul satesc, pentru teatrul muncitoresc si teatrul pentru copii. Ca romancier s-a remarcat prin Velerim si Veler Doamne, Sfarieaza si fofeaza, Maistorasul Aurel, Ucenicul lui Dumnezeu s.a.

Capodopera lui V.I.Popa este piesa Tache, lanke si Cadar (prezentata in premiera in anul 1932). Piesa fara miscare, aproape fara actiune, fara conflict chiar, este surprinzator de vie, caci actiunea vertiginoasa este inlocuita aici printr-o verva a vorbirii personajelor - aparent discursiva trenanta dar, in fapt neobisnuit de amuzanta de adevarata de scaparatoare. Aceasta exceptionala "actiune verbala" creaza o atmosfera cuceritoare si lumineaza pana in adancuri personajele care traiesc in aceasta atmosfera.

Trei mici si dulci negustorasi dintr-o mahala moldoveneasca - un roman (Tache), un evreu (lanke) si un turc (Cadar) - rezolva problema complicata a tolerantei religioase si comuniunii raselor prin iubire. Fiul lui Tache (Ionel) si fiica lui lanke (Ana) se iubesc, dar impotriva acestei idile se ridica la inceput nu numai parintii, ci si "opinia publica" a pasnicei si nu chiar atat de pasnicei periferii detarg uitat de lume. O atare opozitie - cel mai adesea ireconcilianta - a framantat pe cavalerul cruciat, pe sultanul Aladin, pe sfetnicul sau Nathan cel intelept, in faimoasa piesa a lui Lessing, de acum peste doua sute de ani (pentru a ne referi doar la acest exemplu).

In piesa lui Victor Ion Popa, accentele cad pe alte elemente dramatice si solutii izbavitoare: cumsecadenia, omenia romaneasca acomodabila, dintr-un univers al "sufletelor curate", biruie, cu umor si duiosie, prejudecatile cele mai adanc inradacinate. Cei trei negustori vecini, de natii si de conditie diferita, ajung sa-si semene, - desi fiecare isi pastreaza specificul individual si pe cel al natiei si credintei lui.

Facuti sa se inteleaga se cearta mereu, ca niste copii batrani si vaduvi, carora li s-a urat cu singuratatea parca pentru a avea totdeauna prilejuri sa se impace. Crestinul e mai violent, evreul persifleaza permanent, in timp ce mahomedanul filozofeaza grav. Iar cand problema cea grea - iubirea dintre cei doi tineri si perspectiva unei casnicii -se aseaza intre ei, gata sa-i dezbine si sa-i dusmaneasca, filozofia ingaduitoare a turcului gaseste singura solutia. Conflictul nu capata o turnura tragica, ci are caracterele proprii unei comedii sentimentale.